

Míněné

Jestliže náležitě rozlišíme mínění jako „akt mínící“ od toho, co je míněno, tedy od míněného, musíme se začít tázat po povaze tohoto míněného. Ze zkušenosti víme, že mínit můžeme nejenom to, co nám přináší naše smysly (v podobě tzv. vjemů apod.), a nejenom to, co (ať už jakýmkoliv způsobem) kolem sebe shledáváme jako „objektivní skutečnost“ (jak jsme zvyklí to říkat), ale také věci vymyšlené, vybájené anebo vykonstruované, jen představované, ale také naší představivosti se vymykající atd. Tím „míněným“ se může stát dokonce samo naše mínění, třeba docela určitý akt mínění, myšlenkový výkon, vědomý akt soustředěný na docela určité „míněné“ (či obecněji myšlené). Pokud někdo něco řekne, může to mít několikery smysl (ať už nechtěně nebo záměrně). V takovém případě se ho můžeme otázat, co tím vlastně myslel, čili co tím „míní“. Z toho je patrné, že mezi řečeným (vysloveným nebo napsaným) a míněným je rozdíl. Obvykle tomu rozumíme tak, že ono „míněné“ psychologizujeme, tj. snažíme se vmyslit a vcítit do autora a jeho prožitků a motivů – a z nich se pak vracíme k textu, abychom mu dali ten „pravý“ smysl. Ale tady musíme udělat ještě další rozdíl, totiž mezi myšleným a míněným. Do myšlení (tj. do myslivého aktu) se můžeme vcítovat a vmýšlet (neboť ve skutečném myšlení mají svou nepopíratelnou úlohu také city, vedlejší myšlenky, předpoklady a pozadí myšleného atd.), zatímco to, co je v tomto proměnlivém proudu stále se pohybujícího vědomí a myšlení vskutku míněno, lze – pochopitelně jen v případě dobře, platně myšleného – poměrně přesně rozpoznat, určit, nahlédnout. Akt mínění není tedy totožný s celým aktem myšlení, do něhož je zasazen resp. v němž je usazen, v jehož rámci se realizuje apod., nýbrž je očištěn od mnohého nejasného, jen tápavého nebo dokonce naopak vlastním vědomím zapuzovaného a odháněného. A tady vzniká zásadní a nesmírně závažná, důsažná otázka: jakým způsobem je vůbec myšlení schopno se podrobit nějaké disciplíně? Jakých prostředků užívá k tomu, aby nenechalo dobrou a závažnou myšlenku, aby se utopila v moři myšlenek nahodilých, nedůležitých, snad přímo bláznivých?

(Písek, 940726-4.)